

ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)
Volume 6 Issue 1, p. 45-60, January 2014

Seydişehir Kazası'nda Eşkîyalık Faaliyetleri ve Diğer Asayiş Sorunları (1614-1800)

Banditry Activities and Other Problems of Public Safety in Seydişehir Borough (1614-1800)

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Değerli
Çoruh Üniversitesi - Artvin

JHS

History
Studies

Volume 6
Issue 1
January
2014

Öz: Bu makale XVII. yüzyıl başlarından XVIII. yüzyıl sonlarına kadar Celali İsyanları'nın etkisi ile Seydişehir'e yayılan eşkıyalık hareketleri ve çeşitli emniyet sorunlarını Osmanlı Arşiv Belgeleri, Konya Kadı Sicilleri ile kronikler ve mevcut literatür ile birlikte ele alarak incelemektedir. Makale eşkıyaların daha çok şahsi çıkar amacı ile hareket ettiklerini ve etnik veya dini köken gözetmeksizin herkesi hedef aldıklarını tespit etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Celali İsyanları, Seydişehir, eşkıyalık

Abstract: In the light of Ottoman Archival documents, Konya Court Records as well as chronicles and other secondary literature, this article examines the banditry and public safety problems caused by the Jelali Revolts in Seydişehir from the early sixteenth century to the late seventeenth century. The article illustrates that the bandits often acted out of self interest and targeted anyone regardless of ethnic or religious background.

Keywords: Ottoman Empire, Jelali Revolts, Seydişehir, banditry

Giriş

Eşkîya, bedbaht, talihsiz, fena hareketli, günahkâr, asi anlamına gelen “şaki” teriminin çoğulu olan bir kelimedir.¹ Osmanlı Dönemi'nde celalî, eşirra, haramî, haramzade, türedi ve haydut kelimeleri de kullanılmıştır. Eşkîyalık, mevcut siyasî iktidara karşı baş kaldırma niteliği taşımaz. Hanefi fikhî hariç diğer ekollere mensup fakihlerin çoğu, kadın-erkek ayrımı yapmadan en az üç kişinin, şehir, kasaba ve köy gibi meskûn mahaller dışında işlediği saldırı ve soygunları eşkıyalık sayar. Ancak bazı İslam hukukçuları sayı şartı aramaz ve şehir eşkıyalığını da eşkıyalık kategorisinde değerlendirir.² Hobsbawm, “Görevlilere ücret dağıtmak için para götürmeyen mutemedi köşe başında basıp soyanlardan teşkilatlanmış asilere ve vur kaç taktiği uygulayan gerillalara kadar, saldıran ve zor kullanarak soygun yapan herkes kanunlar önünde eşkıyadır.” demek suretiyle bu kavrama daha kapsamlı bir anlam yükleyerek tanımlama yapmıştır.³

Seydişehir, Horasanlı bir alperen olan Seyyid Harun tarafından Eşrefoğulları Beyliği zamanında 1300'lerin başında kurulmuş bir Türk kentidir. Karamanoğulları Dönemi'nde vilayet statüsünde olup, Osmanlılar kenti 1467'de ele geçirdikten kısa bir süre sonra (1483) kaza olarak yeniden yapılandırılmış; Tanzimat'tan sonra işlevi değişmiş olmasına rağmen kaza

¹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, İstanbul 1962, s. 1288.

² Ali Bardakoğlu, “Eşkîya”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XI, İstanbul 1995, s. 463-466.

³ Erik J. Hobsbawm, *Eşkîyalar*, (çev. Orhan Akalın-Necdet Hasgül), Agora Yayınevi, İstanbul 1997, s. 11.

statüsü 1920'ye kadar devam etmiştir⁴. Aşağıda öncelikle Seydişehir ve çevresinde faaliyet göstermiş olan yedi eşkıyadan; daha sonra çeşitli asayiş problemlerinden bahsedilecektir.

I. Seydişehir Eşkîyaları

Celali İsyancıları, Osmanlı Devleti'ndeki ekonomik ve sosyal buhranla birlikte ortaya çıkıp özellikle XVI. ve XVII. yüzyılda etkili olan ayaklanmalardır. Yönetim açısından zor bir dönem olup bastırılmakta güçlük yaşanmıştır. Seydişehir'deki eşkıyalık hareketlerini, Celali İsyancıları'nın bir yansıması olarak düşünmek gerekir. XVII. yüzyıldan itibaren Seydişehir gibi başkentten uzak yerlerde merkezi otoritenin zayıfladığı; beldenin önde gelen kimseleri olan ayanların nüfuzunun arttığı anlaşılmaktadır.

1. Dağlar Delisi Süleyman

Toplumunu derinden etkileyen bir kargaşanın Seydişehir'de görülmemesi söz konusu değildir. Nitekim Osmanlı tarihinde XVII. yüzyılın meşhur Celalilerinden ve en kudretli zorbalarından biri olarak anılan Dağlar Delisi Süleyman, 1614 tarihli bir belgeden anlaşıldığı üzere Seydişehir'in Kavak köyündendi. 1608 tarihinden önce bir Celali olarak tanındığı ve Kalenderoğlu Mehmed Paşa'nın etrafında toplananlardan biri olduğu tespit edilmiştir.⁵ Naima, sipahiler arasında nüfuz sahibi olan Dağlar Delisi'nin Beyşehir, Seydişehir, Bozkır ve belki Lârende ile Konya şakilerinin de başı olduğunu yazmaktadır.⁶ Önder de eserinde XVII. yüzyılın Seydişehir için talihsiz bir dönem olduğu, kentin Celali ayaklanmasından hayli etkilendiği, bazı elebaşlarının burada yaşamasından dolayı halkın çok çektiği ve başka yerlere göç ettiği, kalanların da çiftçilik, debbağlık, nakliyecilik, bez ve kilim dokumacılığı gibi mesleklerle geçimini sürdürmeye çalıştığı bilgisini verir.⁷

2. Deli İlahî

Dağlar Delisi Süleyman'ın 1624'te Seydişehir'de ölmesinden sonra⁸, Seydişehir ve çevresinde eşkıyalık hareketini kardeşi Deli İlahî sürdürmüştür. Koçu, Deli İlahî'nin ağabeyinin sağlığında ve onun sayesinde sipahi olduğunu, Seydişehir'in âyân ve eşrafını adeta "bir kuru hasır üstünde bırakırcasına" soyduğunu yazmıştır. Deli İlahî kentin zenginlerine yersiz isnatlar ve iftiralarla saldırmış, mal varlıklarına el koymuş, Seydişehir kadısı bu zorba karşısında aciz kalmıştır.⁹ Naima, Deli İlahî hakkında "Benî İsrail'in Firavun elinden çektiğini Seydişehir halkı bu zâlimden çekti" demektedir.¹⁰

Deli İlahî'nin bu denli nüfuz kazanmasında merkezî hükümetten kimselerin rüşvet alıp susması yatmaktadır. Kendisine muhalefet eden bir yeniçeri neferine meydan dayağı attırıp çarşıda astırmış ve bu hareketi karşısında ne Seydişehir kadısı ne de İstanbul'dan bir yetkili ses çıkarmıştır. Ayrıca dönemin Karaman Valisi Çerkes Ahmed Paşa vergileri toplamakta sıkıntı yaşayınca, Deli İlahî'den yardım isteyerek onun zorbalığını bir nevi tasdik etmiştir.¹¹

⁴ Ayşe Değerli, *Seydişehir-Fiziki ve Sosyoekonomik Yapı- (1305-1920)*, Çizgi Kitabevi, Konya 2013, s. 277.

⁵ Faruk Sümer, "Dağlar Delisi Süleyman", *Resmi Tarih Mecmuası*, S. 37(Ocak 1953), s. 2000-2003.

⁶ Naima Mustafa Efendi, *Târih, II.*, (hzl. Mehmet İpşirli), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007, s. 41.

⁷ Mehmet Önder, *Seydişehir Tarihi*, Seydişehir Belediyesi Yayınları, Seydişehir 1986, s. 51.

⁸ Naima, *aynı eser*, II., s. 43.

⁹ Âlimlere de saygısı olmayan bu eşkıya, Hoca Receb Efendi'yi çarşıda kendisine selam vermediği gerekçesi ile falakaya yatırmış ve 20.000 akçesini almıştır. Bk. Reşat Ekrem Koçu, *Dağ Padişahları*, Doğan Kitap Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 52.

¹⁰ Naima, *aynı eser*, III., s. 338.

¹¹ Koçu, *aynı eser*, s. 53.

JHS

46

*History
Studies*

*Volume 6
Issue 1
January
2014*

Deli İlahi'nin sonu 1628 yılında İstanbul'a gitmesiyle gelmiştir. Başkentte bir konağa yerleşerek padişah huzuruna kabul edilmeyi beklerken, Seydişehir'de zulmettiği kişilerden oluşan bir topluluk konağı basmış; Topal Receb Paşa'nın da yardımıyla Deli İlahi, Vezir İskelesi'ne götürülmüş; oradan Rumelihisarı zindanına getirilip boğdurtulmuştur.¹²

3. Dereli Halil

Seydişehir'in Dere köyünden olan Dereli Halil, etrafına topladığı birkaç yüz adamla dağa çıkmış, yol kesip kervan soymuştur. Bademli Hüseyin adlı birinin evini gece vakti adamlarıyla basmış, eviyle birlikte Hüseyin'i yakmıştır. Deli İlahi ile zaman zaman çatışmış da o hayattayken Dereli Halil'in pek sesi çıkmamıştır. 1628'de Deli İlahi'nin ölümünden sonra Seydişehir'de Hoşanzadeler'in konağına yerleşmiştir.¹³ 13 Zilhicce 1038/14 Ağustos 1629 tarihli bir berat ile kendisine Seydişehir, Beyşehir, Niğde, Kayseri, Akşehir, Kırşehir ve Aksaray'da asker toplayabilme yetkisi verilmiştir.¹⁴

Naima'nın verdiği bilgiye göre, Dereli Halil Seydişehir kadısı ile birlikte mahkeme salonuna gider, davaları dinler ve kadıdan ziyade o meseleleri hükme bağlardı. Halil hakkında "İlahi Bey'in yerine geçerek halka bir gazâb-ı ilâhi oldu." diye yazmıştır.¹⁵

Seydişehir ahalisinin İstanbul'a gönderdiği şikâyet dilekçeleri sonucu IV. Murad (1623-1640), Dereli Halil'in yakalanıp idam edilmesini Bolvadin Beyi Küçük Ahmed Paşa'ya bildirmiş; bir gece Halil'in evi basılarak öldürülmüş ve kesilen başı İstanbul'a gönderilirken başsız cesedi Seydişehir çarşısında üç gün boyunca halka gösterilmiştir.¹⁶

4. Seyyid Ahmed

Seydişehir'de eşkıyalık adı verilen büyük çaplı toplumsal olaylar dışında zorba denebilecek insanların çıkıp çevreyi rahatsız ettiği olurdu. Seyyid Ahmed de bunlardan biriydi. Evasıt-ı Receb 1099/12-21 Mayıs 1688 tarihli bir kayda göre; aslen Boyalı köyünden olan Seyyid Ahmed Seydişehir dışında da eşkıyalık yapmış, Kütahya mütesellimi ile birlik olup Ankara ve Bolu sancaklarına giderek Murtazaâbad Kazası'nda bir kişinin evini basmış, ev sahibini ve oğlunu öldürmüştü, kendisi namına 50 kuruş, kardeşi için de 43 kuruş alıp oradan ayrılmıştır. Seydişehir'de yerli bir Arap'ı katletmiştir. Kaza merkezinde sakin Ali adlı bir kişiye saldırıp zorla 110 kuruşunu almıştır. Yanına topladığı 20-30 levent taifesıyla bazen ağa bazen bölükbaşı kıyafeti giyip evleri ve köyleri dolaşmış; ahalinin eşek ve öküzlerine el koymuş; insanların konaklarına girip günlerce oturmuş; evlerinde bedava yiyip içmiştir. Olayların üstesinden gelemeyen Seydişehir kadısı merkeze durumu yazarak yardım

¹² Koçu, *aynı eser*, s. 54. Koçu, Rüştü Ergen'in 12 Mayıs 1951 tarihli gazetede yayımlanan yazısını (bk. "Seydişehir'de Yaşayan İlk Derebeyi", *Yeni Konya Gazetesi*) kaynak olarak gösterip, konağı basan Seydişehirli sivil grubun 300 kişi olduğunu söylemektedir. Ancak hikâyeci bir tarih yazımı olması sebebiyle verdiği rakama temkinle yaklaşmak gerekir. Ortalama bir mahallenin 15-20 hane olduğu, bir eyalet merkezinin 14.000 nüfusu bulunduğu bir dönemde 300 kişilik sivil bir grup, gerçekçi değil abartılı görünmektedir.

¹³ Önder, *aynı eser*, s. 43.

¹⁴ *Konya Kadı Sicili (KKS)*, no. 30, s. 4.

¹⁵ Naima, *aynı eser*, III., s. 350. Bu dönemde kadınların yetki alanlarına müdahale edildiği arşiv belgelerinden de anlaşılmaktadır. Fakat doğrudan Dereli Halil'in karar mercii olduğu bir mahkeme, biraz abartılı görünmektedir. Zira Naima, Baki Tezcan'ın da belirttiği üzere (bk. "The 1622 Military Rebellion in Istanbul: a Historiographical Journey," *International Journal of Turkish Studies*, S. 8 (2002), s. 25-43), XVIII. yüzyılda tüzel bir karakter kazanmaya başlayan devletin tarihçisidir. Dolayısıyla oldukça merkezî bir bakış açısına sahiptir ve birtakım meseleleri, bilhassa eşkıyalık, olduğundan daha büyük gösterme eğilimi vardır.

¹⁶ Önder, *aynı eser*, s. 44.

JHS

47

History
StudiesVolume 6
Issue 1
January
2014

istemmiştir.¹⁷ Seyyid Ahmed'in ne şekilde cezalandırıldığına dair bir kayda şimdilik rastlanamamıştır.

5. Uzun Ali

Ordunun sefere çıktığı zamanlarda eyalet ve kazalarda üst düzey yönetici kalmadığından eşkıya, kent ve köylere inerek savunmasız masum insanlara saldırır, onları soyar, her türlü zulmü yapardı. XVIII. yüzyıl şakilerinden Uzun Ali'ye bu bağlamda belgelerde rastlanmıştır. Konya naibine hitaben, Evail-i Safer 1126/16-25 Şubat 1714'te İstanbul'dan gönderilen bir hüküm, Beyşehir sancağı mutasarrıfı Şaban Paşa ve kethüdası Seyyid Mustafa'nın şikâyetine dairdir. Seydişehir Kazası sakinlerinden olan Uzun Ali, etrafına 70-80 tane tüfekli adam toplayıp hem Seydişehir kent merkezinde hem de köylerinde halka türlü eziyetler yapmaya başlamıştı. Bunlar insanların zorla malını parasını alıp şiddet uygulamışlar; pek çok hatuna tecavüz etmişlerdi. Ayrıca pazar yerlerini de basarak malları yağmalamışlardı. Beyşehir mutasarrıfı, Hotin seferinden döndüğünde ahali tüm olanlardan dolayı şikâyette bulunmuş; suçlulardan bazıları zabıtlar aracılığıyla yakalanmıştı. Ancak eşkıyanın taşkınlıkları devam etmiş; Uzun Ali ve maiyetindeki Haşim oğlu Topal Ahmed, Direkli Ahmed, Topal Bektaş, Emir oğlu Mehmed ve Sefer Efendi oğlu Ahmed, Seydişehir mahkemesini basıp kadı ve naibini darp etmişler; "*mîr-i miran bizim ahvâlimizi sorduğunda arzu ettiğimiz gibi cevab virmezseniz ikinizi de katlederiz*" şeklinde tehdit etmişlerdi. Seydişehir kadısından aldıkları iyi hal yazısını mutasarrıfa sunarak cezalandırılmaktan kurtulmaya çalışmışlar; ancak mutasarrıf ve Beyşehir kadısı Lütfullah bu belgeye itimat etmeyerek durumu İstanbul'a bir mektupla duyurmuşlardı.¹⁸ Uzun Ali ve yandaşları hakkında başkaca bir kayda şimdilik rastlanamadığından sonlarına dair bir hükme varmak mümkün değildir.

6. Bıyıklı Ahmed

Aslen Seydişehir'in Gevrekli köyünden olan Bıyıklı Ahmed, hakkında pek çok suç kaydına rastlanan kimselerden biridir. Ulaşılabilen ilk belge Evail-i Rebiyülahir 1163/10-19 Mart 1750 tarihli olmakla birlikte, 1762 yılına kadar olan pek çok hükümdede bu şahsın eylemlerine sıkça rastlanmakta ve bertaraf edilmesinde güçlük çekildiği anlaşılmaktadır.

Bıyıklı Ahmed halka olmadık zulümler yapmış; mahalli idarecilere ve İstanbul'a adeta kafa tutmuştur. Seydişehir sakinlerinden Mustafa'nın kardeşi Mehmed'i zorla yanına alıp Yörük tائفesinden kimselerin yanına götürülen Bıyıklı Ahmed, adamlarıyla birlik olup Mehmed'i katletmiştir.¹⁹

Konya kadısı Mevlâna Mehmed Müftizade'nin Kırili Kazası'nda görevlendirdiği Delibaşı Mehmed'e, Seydişehir'in Çavuş köyünden geçerken Bıyıklı Ahmed ve adamları saldırmış; zorla 40 kuruşunu alıp iki adamını katletmiş; beş adet atını da helak ederek Mehmed'i sol kolundan üç ve sağ böğründen bir kurşunla vurup yaralamışlardı. Bu yaralanmalardan dolayı Mehmed vefat etmişti. Ayrıca Bıyıklı Ahmed, Seydişehir'in hemen her mahallesine ve kervanların geçeceği yerlere onar onbeşer adamını yerleştirmişti. Bunlar tüccara saldırıp öldürüyor ve mallarını ele geçiriyorlardı.²⁰

Seydişehir ahalisi üzerine düşen tekâlifî zamanında ve tam olarak ödemediği halde ayan olan Bıyıklı Ahmed 1150/1737 senesinden beri vergi işine de karışır olmuştu. Evahir-i Zilhicce 1164/10-19 Kasım 1751 tarihli hükümden anlaşıldığı kadarıyla, on yılı aşkın bir zamandır,

¹⁷ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Şikâyet Defteri*, no. 11, s. 270.

¹⁸ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 65, s. 33.

¹⁹ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 4, s. 132/4.

²⁰ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 4, s. 136/4, tarih: Evasit-ı Zilhicce 1163/11-20 Kasım 1750.

JHS
48

History
Studies

Volume 6
Issue 1
January
2014

vergi toplama zamanında kent sakini olan vergi yükümlülerinin her birinden kendisi için iki üç kese akçe topluyordu. Ayrıca bir süre önce öldürülen eşkıya Hacı Şeyhoğlu'nun sekbanlarını da yanına alan Bıyıklı Ahmed, kazada görevlendirilen kadılara iş gördürmeyip bir şekilde azillerini sağlıyor ve mallarını yağmalyordu.²¹ 1165/1751 tarihli bir başka hükümde, Seydişehir sakini birkaç kişinin Bıyıklı Ahmed'den şikâyetçi olup 1160/1747 senesinden kalma ve kendilerinden zorla alınmış olan ikişer kese akçe haklarını istedikleri yazılıdır. Bıyıklı Ahmed zimmetinde olan akçeleri iade etmediği gibi Beyşehir mutasarrıfı ile birlik olup kaza merkezinde pek çok kimsenin evini basmış, mal ve eşyasına el koymuş ve 30-40 kese akçe toplamıştır. Üretim yapılan dükkânları da yağmalayıp ürünlerine el koymuştur. İstanbul'dan bir mübaşir tayin edilerek durumun mahallince incelenmesi uygun görülmüştür.²² Evail-i Ramazan 1167/22 Haziran-1 Temmuz 1754 tarihli bir başka hükümde, Seydişehir Kazası sakinlerinin hazeriye ve zeametle ilgili vergileri Abdurrahman ve İbrahim'e ödedikleri, buna rağmen 1154/1741 yılında Bıyıklı Ahmed'in kendisi için bu vergileri bahane ederek zorla 2000 kuruş tahsil ettiği yazılıdır.²³ Evahir-i Rebiyülahir 1169/24 Ocak-1 Şubat 1756 tarihli bir kayıta ise Seydişehirli Seyyid Mustafa'nın Bıyıklı Ahmed'den şikâyetçi olduğu görülür. 24 senedir ayan olan Bıyıklı Ahmed, o sene vergi toplama zamanında kendisi için Mustafa'dan fazladan 3.000 kuruş tahsil etmişti. Ayrıca 1148/1735-1158/1745 yılları arası on yıllık dönemde haksız yere aldığı akçelerin toplamı 25.000 kuruşa ulaşmıştı. Bu akçeleri iadesi Seydişehir kadısı tarafından istendiğinde, Osman ve Bodi Hasan adlı kimselerin de yardımıyla Bıyıklı Ahmed emre karşı gelmiştir. İstanbul'dan durumu incelemek üzere gönderilen mübaşir Zeynel de Bıyıklı Ahmed'le baş edememiştir. Kara Mahmud ve Ali liderliğinde Bıyıklı Ahmed'in 10 adamı Seyyid Mustafa'nın evine gitmişler; o sırada bahçesinde çalışmakta olan Mustafa'nın orakla başını ve kolunu kesip katletmişler; bir at, üç eşek, bir inek, bir manda, bir buzağı ile tüm mahsulatına ve pek çok eşyasına el koymuşlardı. Bunun üzerine İstanbul'dan yeni bir mübaşir tayin edilmişti. Mübaşir Hüseyin, Seydişehir'e ulaştığında Bıyıklı Ahmed beraberindeki 100 adamla birlikte Seydişehir mahkemesini basmıştır.²⁴ Seyyid Mustafa'nın ölümünden sonra da annesi Saime'ye düşmanlık güden Bıyıklı Ahmed, onu da uzun yıllar rahatsız etmiştir.²⁵ Evail-i Cemaziyülahir 1173/20-29 Ocak 1760 tarihli bir hükümde, Bıyıklı Ahmed'in işi daha da ileri götürüp her ay kendisi için halktan akçe toplamaya başladığı yazılıdır.²⁶

Berberindeki 40-50 eşkıya ile 25 seneden daha fazla bir zaman Seydişehir'de ikamet eden Bıyıklı Ahmed halka epey zulmetmiş, mallarını gasp edip pek çok hatuna tecavüz etmiştir. Evail-i Ramazan 1173/17-26 Nisan 1760 tarihli bir kayda göre; Seyyid Harun Hamamı'nda Derviş Hüsam oğlu Ali katledilmişti. Katilin kim olduğunu araştırdığını bahane ederek Ali'nin hanımı Şerife'yi evine davet eden Bıyıklı Ahmed, hatuna tecavüz etmişti. Sonra da maktul Ali'nin akrabalarını kışkırtarak kâtilin Şerife olduğu yönünde söylentiler çıkartmıştı. Birkaç adamını Şerife'nin evine gönderip iki bakire kızını ve bir cariyesini zorla alarak kendi evine getirtmiş; bunlara da tecavüz ettikten sonra 10-15 gün hapsedmişti.²⁷ İstanbul'dan mübaşir gönderilerek Ahmed'in yakalanıp getirilmesi istendiği sırada, Karaman'da tutuklu bulunan Bıyıklı Ahmed, 8000 kuruş rüşvet ödeyerek Evasıt-ı Zilkade 1173/25 Haziran-4

²¹ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 4, s. 220/3.

²² BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 5, vr. 51, s. 89/1.

²³ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 6, vr. 7, s. 11/1.

²⁴ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 6, vr. 177, s. 350/3; no. 7, vr. 13, s. 26/2.

²⁵ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 8, s. 69, tarih: Evail-i Cemaziyülahir 1173/20-29 Ocak 1760.

²⁶ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 8, s. 86.

²⁷ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 8, s. 131.

Temmuz 1760'da tahliye edilmeyi başarmıştır. Mübaşir Seydişehir'e ulaşmadan Bıyıklı Ahmed Şam'a firar etmiştir.²⁸

Bıyıklı Ahmed hakkında ulaşılabilen son kayıt Evail-i Ramazan 1175/26 Mart-4 Nisan 1762 tarihli olup Şam'a firar ettikten sonra da adamları vasıtasıyla Seydişehir'deki zulmünü devam ettirdiği, mal gasp ettirip insanların canına ve namusuna zarar verdiği anlaşılmaktadır.²⁹

7. Bıyıklı Ahmed oğlu Numan

Bıyıklı Ahmed'in Şam'a kaçmasından bir süre sonra (1180/1767'de) Seydişehir ve çevresinde bu defa onun oğlu Numan eşkıya olarak ortaya çıkmış; babasının bıraktığı yerden zulme devam etmiştir.

Bıyıklı Ahmed'in oğlu Numan'la ilgili Evahir-i Cemaziyülahir 1189/19-27 Ağustos 1775 tarihli bir hüküm, Seydişehir ahalisinden ve Onüç Bölüğü'nün neferlerinden eski serdâr Hacı Ali'nin şikâyetine dairdir. Bıyıklı Ahmedoğlu Numan yanına Seyyid Ali ve Kara Naip Abdurrahman'ı da alarak Hacı Ali'ye saldırmış ve 6500 kuruşluk eşyasını gasbetmişti.³⁰ Etrafına topladığı 400-500 kişilik eşkıya güruhu ile hem kaza merkezinde hem de bu kazaya bağlı köylerde halkı huzursuz etmiş, her sene vergi toplama zamanında kendisi için fazladan akçe istemiştir.

Numan'ın adamları özellikle kadınları rahat bırakmıyor ve sık sık tecavüz vakaları yaşıyordu. Bu sırada Numan'ın kardeşi Mehmed, Beyşehir mütesellimi idi. Böylece kardeşinin de yardımıyla haksız yere insanları hapsedirip 300-400 kuruşu rüşvet olarak aldıktan sonra serbest bırakıyorlardı. Yukarıda adı geçen Hacı Ali'nin Seyyid Abdülkadir adında genç bir oğlu vardı. Numan ve yandaşları Kara Abdurrahman, Seyyid Mustafa, Seyyid Abdullah ve İkiçoğlu Seyyid İbrahim birlik olup yatsı namazı vaktinde Ali'nin evini basmışlar ve oğlu Abdülkadir'i öldürmüşlerdi. Ancak 21 Ramazan 1190/3 Kasım 1776 tarihli İstanbul'a gönderilen bir yazıda Numan'ın günahsız olduğu ve kendisine iftira atıldığı yazılıydı. 16 Safer 1191/26 Mart 1777 tarihli yazıdan anlaşıldığı kadarıyla kardeşi mütesellim Mehmed, Numan'ı korumuş ve iyi haline dair bir evrak hazırlanmasını sağlamıştı.³¹ Yine İstanbul'dan gönderilen bir yazıda, Numan ve kardeşi Mehmed, Kara Naip Abdurrahman, Hacı Abdürrezzak, Sevgün Mehmed, Gök Mehmed, İsmail ve Boyacı İsmail adlı kişilerin haksız yere halktan para topladığı, İstanbul'dan gönderilen mübaşirin yolunu kesip iki adamını öldürüp beş adamını da yaraladıkları, mübaşirin maiyetinde olan at ve katırlarla pek çok eşyayı yağmaladıkları, Seydişehir'de emniyet nâmına bir şey kalmadığı yazılıdır. Sadece kaza merkezinde değil köylerde de huzur bırakmayan Numan, Akçalar köyü ahalisinden zorla 10.500 kuruş toplamıştı. Pek çok kişi çareyi başka şehirlere göç edip kaçmakta bulmuştur.³²

Seydişehir sakinlerinden Hacı Esir'in açtığı ve Evahir-i Safer 1190/11-19 Nisan 1776 tarihli dava kaydına göre, Hacı Esir 1188/1774 yılında hac vazifesi ile Arabistan'a gittiği sırada ambarında bulunan tüm mahsul, Numan ve adamları tarafından yağmalanmıştır.³³ Bu dava kaydından iki ay sonra Beyşehir Sancağı Mutasarrıfı Alâeddin, Numan ve yandaşlarını yakalamak gayesiyle Seydişehir'e gelmiş; ancak bunu haber alıp firar eden Numan, gece vakti

²⁸ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 8, s. 152.

²⁹ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 9, s. 131 (Şam'a kaçtıktan sonra işlediği suçlarla ilgili *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 8, s. 252 ve no. 9, s. 16'da hükümler bulunmaktadır).

³⁰ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 13, s. 109.

³¹ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 13, s. 110.

³² BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 13, s. 203, 204.

³³ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 13, s. 236.

JHS
50

*History
Studies*

*Volume 6
Issue 1
January
2014*

adamlarıyla Alâeddin'in konakladığı yeri basıp 10.000 kuruş kıymetinde mal ve eşyayı yağmalamış; Alâeddin'in üç adamını öldürmüştür.³⁴

Numan ile ilgili ulaşılabilen son kayıt Evasıt-ı Cemaziyülahir 1193/26 Haziran-5 Temmuz 1779 tarihlidir. Seydişehir sakinlerinden ve ulemadan olan Abdülhalim Efendi, Numan'ın halka zulmetmesine karşı çıktığı için Numan ve kardeşleri Sadık, Burhan, Çolak Mustafa yanlarına 80 adam alarak sokakta Abdülhalim Efendi'ye saldırmışlar; büyük bir bıçakla yaralayıp öldürmüşlerdir. Abdülhalim Efendi'nin evladı Mehmed, Mustafa, Hasan, Ayşe, Havva ve Emine babalarının ölümü sonrası dava açınca mesele İstanbul'a kadar ulaşmış ve Numan'ın yakalanması emredilmiştir.³⁵ Temmuz 1779'dan sonra Numan'la ilgili kayda rastlanamamıştır. Yetkililerce yakalanıp cezalandırılmış olması muhtemeldir.

II. Seydişehir'de Diğer Asayiş Sorunları

Kurulmuş olan nizamın sarsılması veya bozulması, her dönem her coğrafyada var olan durumlardır. Nitekim Seydişehir'de de çeşitli asayiş sorunları yaşanmış; emniyetin sağlanması için alınan tedbirlerin yetersiz kaldığı olmuştur. 1614-1800 yılları arası Osmanlı Seydişehiri'nde reyaya yönelik ve esasında sultanın adalet anlayışını zedeleyen bazı olumsuzluklar yaşanmıştır. Bunlar ayrı başlıklar altında incelenecektir.

1. Ev Basma, Darb ve Yaralama, Adam Öldürme

Arşiv kayıtlarında, Seydişehir'de ev basma olaylarında genellikle ya darp, ya yaralama ya da katil suçunun beraber işlendiği görülür. Evdeki mal varlığının yağmalanması da bunlarla birlikte gerçekleşebilmekteydi. Bu olaylara dair *Karaman Ahkâm*, *Şikâyet*, *Mühimme* defterleriyle *Konya Kadı Sicilleri*'nde çok sayıda örnek mevcuttur.

Görevi gereği Seydişehir kadısı, kent güvenliğini ve ehl-i örf vasıtasıyla suçluların cezalandırılmasını sağlardı. Ancak bu hususta bazen güçlük çeker ve merkeze mektup yazıp yardım istemek zorunda kalırdı. Seydişehirli sipahilerden Hüseyin ile hizmetkârı Nurullah'ın evleri basılarak katledilmiş, mal ve eşyaları gasbedilmiş ve sonra da evleri yakılmıştı. 1 Zilkade 1027/20 Ekim 1618 tarihli hükümde, bu eylemi gerçekleştiren 25 kişinin yakalanması için kefillerinin sorgulanarak suçluların saklandıkları yerin öğrenilmesi, suçu işleyenler içinde maddi anlamda sıkıntı çektiği için bu işe kalkışanlar varsa hapsedilerek cezalandırılmaları, ekonomik manada muhtaç olmadığı halde suça iştirak edenlerin ise idam edilmesi Seydişehir kadısından istenmiştir.³⁶

Seydişehir kent merkezinde bazen adam dövme, ev basma ve gasp olayları yaşanırdı. Seydişehir'in Cami-i Kebir Mahallesi'nden Abdullah oğlu Şahin mahkemeye gelerek Serikli Ahmed, Sekban Mustafa ve kardeşi Fakih, Bayrakdaroğlu Mehmed, İbrahim, hizmetkârı Veli, Berber Himmet ve Hamza'dan şikâyetçi olmuştu. Evail-i Zilhicce 1121/1-10 Şubat 1710 tarihli hükümden anlaşıldığına göre; adı geçen kimseler Hacı Mustafa'yı boyahane dükkânı önünde kazma, bıçak ve sopa ile darp etmişler, sol elinin bir parmağını kırıp bir dişini sökmüşler ve dükkânından 100 kuruşluk malını gasbetmişlerdi.³⁷

Karaman Valisi ile Seydişehir kadısına hitaben yazılan ve Evasıt-ı Ramazan 1138/13-22 Mayıs 1726 tarihli bir emr-i şerif, Seydişehirli Ali'nin şikâyeti ile ilgili idi. Ali kendi halinde biri olduğu halde Seydişehirli Sefer Beşe, kardeşi Mehmed, oğulları Hüseyin ile Mustafa birlik olup 1130/1717-1718 yılında Ali'nin evini başmışlardı. Ali'yi ve çocuklarını

³⁴ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 13, s. 267.

³⁵ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 16, s. 61/2.

³⁶ BOA, *Mühimme Defteri*, no. 82, h. 351.

³⁷ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 53, s. 256.

JHS

51

History
Studies

Volume 6
Issue 1
January
2014

darpatmışlar, hanımı evin içinde olup bitenlerden çok korkmuş ve olaylar sırasında ödü patlamış, üç ay yatakta kalıp vefat etmişti. Ali hanımının vefatından sonra Şark seferine gittiğinden adı geçen şahısları dava etmeye imkân bulamamıştı. Sefer bitince Seydişehir'e dönmüş ve eşinin ölümünden bu kimseleri sorumlu tutarak açtığı davada diyet talep etmişti. Merkezden gelen emirde Ali haklı görülmüş ve hanımının vefatından dolayı sorumlu kişilerden diyet alınmasına karar verilmiştir.³⁸

Suçluların cezalandırılması zaman alabiliyordu. Evahir-i Safer 1156/16-24 Nisan 1743 tarihli bir kayıta, Seydişehirli Ali'nin evini 1150/1737-1738 yılında basıp, "yatağan" tabir olunan büyük bir bıçakla Ali'nin kafasına vurup yaralayan ve hane halkından birkaç kişiyi öldüren Abdülmuttalip ile oğlu Mehmed'in henüz bir cezaya çarptırılmadığı anlaşılmaktadır. Durumun merkeze ulaşması üzerine Seydişehir kadısı ile Konya mütesellimininden acilen gereğinin yapılması emredilmiştir.³⁹

Bazı kimseler mahkemede problem çözülmezse, olayı kendi usulünce halletme yönüne giderdi. Seydişehirli Ali ile Ali oğlu Hükkâmoğlu Halil arasında 1150/1737-1738 yılına dayanan bir anlaşmazlık söz konusu idi. Birkaç kez mahkemeye çıktılarsa da aralarındaki arazi davası çözümlenememişti. Halil yanına topladığı birkaç adamla gece vakti Ali'nin evini basıp bir bandon saat, bir sim rahne, bir tüfek, iki sarık, bir sim bıçak ile çiftliğindeki sekiz çift kara sığır ve camız öküzünü gasbetmişti. Ayrıca Ali'nin babasını bıçakla yaralamışlar ve Ali'nin kardeşi İbrahim'in hanımı Ayşe'yi dövmüşlerdi. Bunun üzerine açılan yeni davaya dair Rebiyülevvel 1161/Mart 1748 tarihli hükümdede, Ali oğlu Halil'in ve yandaşlarının cezalandırılmaları emredilmiştir.⁴⁰

Kent merkezinde katl olayları da eksik olmazdı. Seydişehirli Mehmed oğlu Abdülaziz'in şikâyetine dair ve Evasıt-ı Şevval 1161/4-13 Ekim 1748 tarihli olan hüküm ise cinayet suçuyla ilgilidir. Seydişehir sakinlerinden Abdülbaki, kardeşleri Hasan ve Ahmed ile Hacı Mehmed bin Abdi Hasan birlik olup 1150/1737-1738 yılında Abdülaziz'in babası Mehmed'i öldürmüşlerdi. Durumun mahallince incelenip gereken cezanın verilmesi Karaman Valisi ve Seydişehir kadısından istenmiştir.⁴¹

Suçluların mahkemeyi yanılttıkları olur, mağdur insanlar bir de mahkeme görevlilerince hırpalanırdı. Seydişehirli Mehmed ve Osman ellerinde bıçakla Seyyid Murtaza'nın evini basmışlar, öldürmek gayesiyle üzerine yürümüşler, hem Murtaza'yı hem de hanımını dövüp küfretmişlerdi. Bununla da yetinmeyerek mahkemeye giden Osman ve Mehmed, yalan yanlış ifadelerle Murtaza'yı suçlamışlar ve bir mübaşir eşliğinde tekrar mağdurun evine gelmişlerdi. 100 kuruşuyla birlikte evdeki pek çok eşyayı da almaları üzerine Seyyid Murtaza durumu İstanbul'a bir arzuhalle bildirmişti. Evasıt-ı Safer 1164/9-18 Ocak 1751 tarihli hükümdede Karaman valisi ile Seydişehir kadısının adaletle hükmedip Seyyid Murtaza'nın para ve eşyalarının iadesini sağlamaları emredilmiştir.⁴²

Seydişehir sakinlerinden Tuğlu Ali adlı kişi, Nasuh Bey'in evini gece vakti yakmış, malını mülkünü yağmalamış ve 1167/1753-1754 tarihli hükümden anlaşıldığına göre, daha sonra bu yanmış evin yerine kendi hanesini yapmaya kalkışmıştır.⁴³ Yine Molla Hasan oğlu Süleyman, Evahir-i Muharrem 1168/7-16 Kasım 1754'te yanına aldığı 10-15 kişiyle

³⁸ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 109, s. 151.

³⁹ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 1, vr. 69, s. 134/1.s

⁴⁰ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 3, vr. 106, s. 207/4.

⁴¹ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 3, vr. 129, s. 129/5.

⁴² BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 4, s. 272/3.

⁴³ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 5, vr. 176, s. 348/2.

JHS
52

*History
Studies*

*Volume 6
Issue 1
January
2014*

Seydişehir ahalisinden Demirci Ali'nin evini gece vakti basmış; Ali'yi ve ailesini darp edip zorla 150 kuruşunu almıştır.⁴⁴

Kimi zaman yanlışlıkla öldürme olaylarına da rastlanmaktadır. Molla İbrahim, Mehmed'le birlikte domuz vurmak için yaylağa gidip gece orada yatarlarken, yanlışlıkla İbrahim'in tüfeği boşalmış ve kurşun Mehmed'in ayağına isabet etmişti. Bu kurşunun etkisiyle Mehmed ölünce eşi Fatma'dan şikâyetçi olup olmadığı sorulmuş ve "hataen" kocasını vurduğu için İbrahim'den şikâyetçi olmadığını söylemişti. Ancak Mehmed'in bazı akrabaları para koparmak sevdasıyla dava açmışlar ve diyet talep etmişlerdi. Evahir-i Receb 1178/14-23 Ocak 1765 tarihli hükümde, Fatma'nın kimseden şikâyetçi olmadığı hatırlatılıp bu kişilerin diyet talepleri reddedilmiştir.⁴⁵ Peki Fatma niçin şikâyetçi olmamıştır? Kendisini temize çıkarmak için Fatma'nın kadıya gitmesini İbrahim mi istemiştir yoksa Fatma bunu kendi isteğiyle mi yapmıştır? Fatma, İbrahim'den bir baskı gördüyse dahi bu mağduriyetini ispat edip hakkını alması ve emniyetinden emin olması mümkün müdür? Sürecin arka planını kesin surette bilmek mümkün değil. Ancak Osmanlı'da "kadın" şeklinde saf bir tanımlama yerine "hangi kadın?" sorusuyla hareket etmek daha sağlıklı olabilir. Çocuk, bekar, evli, dul, yaşlı, genç gibi farklı kategorilerin kadınlara farklı toplumsal kimlikler getirdiği hatırdadır. Günümüz Anadolu'sunda dahi kadınların fiziksel ve ruhsal bütünlüğünün korunmasında devlet güvencesinin yetersiz kaldığı dikkate alınır, Fatma'nın davacı olmamasını sorgulamak gerekir.

Seydişehir'e civar yerlerden gelenlere karşı kanundışı davranışlarda bulunanlar da vardı. Seydişehirli İmamoğlu Mehmed ve Kethüdaoğlu Mehmed, bir kabahati olmadığı halde Alanya Kazası'nda ikamet eden Seyyid Bekir'e saldırmışlar, üç dişini kırıp kasığından bıçaklamışlar, kulaklarını da keserek epeyce zulmetmişler ve 1000 kuruştan fazla parasını almışlardı. Evahir-i Muharrem 1181/19-28 Haziran 1767 tarihli hükümde, gasbedilen 1000 kuruşun iadesi ve işledikleri suçun diyetinin alınıp Bekir'e verilmesi emredilmiştir.⁴⁶

Timar sahiplerine karşı Seydişehir'de tavır alanlar vardı. Özellikle onlar seferde iken bazı kimseler evlerini basıp çoluk çocuğunu dışarı atmışlar ve bu evlerde kendileri oturmuşlardır. Seydişehir ahalisinden ve erbab-ı timardan olan Hacı Mehmed, Hacı Hasan, İsmail Bey, Hoca Hasan ve Zaim Abdullah, mahkemeye gelerek bazı kişilerden şikâyetçi olmuşlardı. Evasıt-ı Cemaziyülevvel 1184/2-11 Eylül 1770 tarihli kayda göre; Debbağhane Mahallesi sakinlerinden Seyyid Ahmed, Alaylar Mahallesi'nden Gök Hüseyinoğlu Osman ile Abdullah Ağaoğlu Seyyid Mehmed, Kızılcalar Mahallesi'nden Kuru Abdullah ile Hacı Halimoğlu Çakır, Hacı Seyyid Ali Mahallesi'nden Terzi Halim ile Hacı Mehmed adlı kişiler yukarıda adı geçen davacı sipahiler seferde iken hanelerini basmışlar; ev halkını zorla dışarı çıkartıp her birinden 40'ar kuruş almışlar ve hakları olmadığı halde bastıkları evlere yerleşmişlerdir. Sefer sırasında aileleri perişan olan bu timar erbabı, haksız yere alınan akçelerin ve evlerinin kendilerine teslimini istemişlerdir.⁴⁷

İslam hukukunda cezalar had, kısas, diyet ve ta'zir olmak üzere dörde ayrılmıştır. Adam öldürenler kısas gereği, davacı talep ederse idam edilirdi. Seyyid Ahmed İstanbul'a bir arzuhal göndererek babası Emir Ali'nin, Seydişehir ahalisinden Veyisoğlu Abdülkadir, İsmailoğlu Emir Hüseyin ve Salihoğlu Ali adlı kişilerce öldürüldüğünü yazmıştı. Evahir-i Muharrem 1196/17-26 Aralık 1781 tarihli kayda göre, 1190/1776 yılında kendi bahçesinde

⁴⁴ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 6, vr. 33, s. 62/1.

⁴⁵ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 10, s. 355/3.

⁴⁶ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 12, s. 6.

⁴⁷ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 12, s. 263.

JHS

53

History
StudiesVolume 6
Issue 1
January
2014

çalışırken öğle vakti öldürülen Emir Ali'nin katilleri, olaydan 17 gün sonra yapılan incelemeler sonucu ortaya çıkartılmış ve üçü de asılarak idam edilmişti. Katillerin yandaşlarından olan Köse Ömer, Sefer Beyoğlu Ali, Hacı Mehmedoğlu Süleyman, Kel Veli ve Karabulak Mustafa adlı kimseler asılan üç kişinin aile ve akrabalarını Seyyid Ahmed'e karşı kışkırtmışlardı. Bir süre sonra kız kardeşi ve annesini öldürmekle tehdit edilen Seyyid Ahmed, güvenlik endişesi ile durumunu İstanbul'a bildirmiştir.⁴⁸

Aile içi şiddet de kimi zaman kayıtlara yansımıştır. 8 Cemaziyülahir 1289/13 Ağustos 1872 tarihli bir *Ayniyat Defteri* kaydına göre, Bekir'in hanımı ve Mavişoğlu Hasan'ın kızı olan Şerife'yi kayınpederi Kazak Hüseyin şiddetlice darb etmiş ve ölümüne yol açmıştı. İlgili kanunun 174. maddesinin birinci fıkrası uyarınca 15 sene müddetle kürek cezası ile Kıbrıs'a gönderilmesine karar verilmişti.⁴⁹ 24 Şevval 1289/25 Aralık 1872 tarihli bir hükümden anlaşılıyor ki, cezanın kesilmesinden birkaç ay sonra Seydişehir ahalisinden Ebubekir adlı birisi Kazak Hüseyin'in hayli ihtiyar olduğundan bahisle tahliyesini talep etmiştir.⁵⁰

2. Mal ve Para Gasbetme

İftira ve haksız suçlamalarla kişilerin malına, parasına el konulduğu olurdu. Evahir-i Zilhicce 1132/24 Ekim-1 Kasım 1720 tarihli bir hükümden Seydişehir'de sakin ulema, imamlar, hatipler, sadat-ı kiram ve ahaliden pek çok kimsenin birlikte gelip mahkemeye başvurdukları ve şikâyetçi oldukları görülür. Seydişehirli Veli ve Sarı Hacı Mustafa adlı kimseler birkaç kişiyi de yanlarına alarak, ortada bir sebep yokken kendi halinde olan insanlara iftiralar atıp suçlar isnat etmekte, dava açıp yalancı şahitlik ederek masum insanların mal ve parasına konmakta idiler. İki sene önce uyarıldıkları halde bu hal ve tavırları devam ettirmişler, günden güne zulümlerini artırmışlardır.⁵¹ Yine Evahir-i Şevval 1133/15-23 Ağustos 1721 tarihli bir hükümden, Kumcuoğlu Mustafa ve Topal Ali adlı kimselerin suçlarından bahsedilir. Adı geçen kimseler yanlarına aldıkları birkaç adamla birlikte "... *sizi ehl-i örf'e tecrîm etdiririz deyu ilkâ-i şer' ile tahvif*" ifadeleriyle halkı tehdit etmekteydiler. Hâkim ve valiler de çoğu zaman Mustafa ve Ali'nin yalan söylediğini bildiği halde rüşvet aldıkları için susup masum insanların aleyhine hükümler vermekteydiler. Zor durumda kalan halk çoğu kez bu ikisine boyun eğip istedikleri parayı ödemiştir. Bu durum üç yıl kadar devam etmiş ve nihayetinde İstanbul'a gönderilen arzuhal ile merkez haberdar edilmiştir.⁵² Evasıt-ı Şevval 1138/12-21 Haziran 1726 tarihli bir başka hüküm, Seydişehirli Ali'nin şikâyetine dairdir. Hacı Mustafa oğlu Bekir, kayını İsmail, dayıları Mehmed, Sefer ve Molla Halil birlik olup Ali'ye iftira atmışlar; Bekir'in hanımı Rukiye'yi rahatsız ettiğini iddia edip suçlamışlar ve 256 kuruşunu almışlardı. Ali'nin açtığı dava sonucu suçsuz olduğu anlaşılıp şeyhülislamdan fetva çıkmış ve 256 kuruşunun iadesi emredilmişti.⁵³

Ticaret için Seydişehir'e dışarıdan gelenlerin saldırıya ve mal kaybına uğradığı oluyordu. Bu yüzden ticaret sekteye uğruyordu. Alanya Sancağı'nda ikamet eden yeniçerilerden Muslı ve Ahmed'in şikâyetini içeren ve Evasıt-ı Muharrem 1164/10-19 Aralık 1750 tarihli kayda göre; adı geçen yeniçeriler tüccar taifesinden olup Alanya'dan satın aldıkları malları hayvanlarına yükleyip satmak gayesiyle Seydişehir'e gelmişlerdi. Seydişehir sakinlerinden Hancı Deli Osman ile Tozlu ve Sava adında iki zımmi bu iki yeniçeriye saldırıp hapsedmiş; "*sizinle Alanya tarafından gelen bazı kimselerden alacak hakkımız vardır, lakin*

⁴⁸ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 17, s. 20/2.

⁴⁹ BOA, *Ayniyat Defteri*, no. 807, s. 106.

⁵⁰ BOA, *Ayniyat Defteri*, no. 806, s. 263/1.

⁵¹ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 86, s. 219.

⁵² BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 88, s. 244.

⁵³ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 109, s. 152.

JHS
54

History
Studies

Volume 6
Issue 1
January
2014

onlar firar ettiğinden sizden alacağız” deyip iki katır, 120 kuruşla birlikte pek çok eşya ve mallarını almışlardır.⁵⁴

Yine Seydişehir sakinlerinden Şaban ve tımarlı tekaüdlere İsmail Bey bir süre İstanbul’da ticarete bulunup Seydişehir’e geri dönerken Karaviran köyü civarında Fecr Hasan, Deli Bostan Mustafa, Mustafa’nın oğlu Ali, Kaşaklılı Hasan ve Veli adlı kişiler bu ikisinin yolunu kesip gözlerini bağlamışlar; tüm eşyalarına el koymuşlardı. 19 Safer 1282/ 14 Temmuz 1865 Cuma günü suçlulardan üçü yakalanmış; Fecr Hasan ile Deli Bostan Mustafa’nın 15’er yıl, Ali bin Deli Bostan Mustafa ise henüz 18 yaşında olduğu için yedi yıl kürek kullanmak cezasıyla Kıbrıs’a sürgün edilmişlerdi. Firar eden Veli ile Hasan’ın da bir an önce yakalanması emredilmiştir.⁵⁵

3. İftira, Küfür ve Hakaret

Taşra yönetiminde ehl-i örf taifesi etkin olup, halkın zorunlu gereksinimlerinin zamanında karşılanması, çarşı ve pazar düzeninin sağlanması, alışverişin güvenliği, kentin temizliği, imar işleri, su ve yol sorunları ile doğrudan ilgilidiler. Bad-ı heva adı altında cürm-ü cinayet, niyabet, resm-i arusane gibi vergilerin toplanması da yetkileri arasındaydı. Seydişehir’de yönetici sınıfla yönetilenler arasındaki iftira, küfür ve hakaret türünden davaların daha ziyade vergilere yani gelir kaygısına dayandığı belgelerden anlaşılmaktadır. Seydişehirli ulema, sadat, imam ve hatiplerle ahaliden bir kısım insan Seydişehirli Mestci Emir Ali ve Kahvecioğlu Osman’dan şikâyetçi olmuşlardı. Evasıt-ı Rebiyülevvel 1141/15-24 Ekim 1728 tarihli hükme göre; Seydişehirli İsmail ilim ve iffet sahibi biri olup 15-20 seneden beri vilayet işlerini yürütüyor ve ahaliye resmî işlerde yardımcı oluyordu. Ancak Mestci Ali ile Kahvecioğlu Osman, İsmail’e iftira atıp halkın üzerine isabet eden tekâliften daha fazlasını kendisi için aldığını, fazlaca akçe toplayıp halka zulmettiğini söyleyip İsmail’in vilayet işlerinden yasaklanmasını sağlamışlardı. Ancak yapılan inceleme sonucu Mestci Ali ve Kahvecioğlu Osman’ın yalan söyledikleri tespit edilmiş, durum bir arzuhalle merkeze bildirilerek yapılan yanlışlığın düzeltilmesi istenmiştir. Gerçekten İsmail’in işine iadesine karar verilmiştir.⁵⁶

Diğer bir örnek XVIII. yüzyılda devlet otoritesinin zayıflamasıyla birlikte başkentten uzak yerlerde merkezi devlet etkisinin azaldığını düşündürmektedir. Seydişehirli Vezir Mustafa, damadı Osman, Süleyman ve Kadıncık İbrahim adlı kişiler daima kadı, naip, mütesellim, voyvoda, subaşı gibi ehl-i örf taifesinin yanına giderek kaza ahali hakkında asılsız suçlamalarda bulunuyorlar; ceza olarak kesilen akçeleri ehl-i örf vekil olarak gidip teslim alıyorlar; vazifeleri olmadığı halde tekâlif toplama işine karışıp halkı sürekli huzursuz ediyorlardı. Evail-i Zilkade 1164/21-30 Eylül 1751 tarihli hükümde ehl-i örf uyarılıp bahsi geçen kimselerin iftiralarının dikkate alınmaması ve cezalandırılmaları emrediliyordu.⁵⁷

⁵⁴ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 4, s. 270/1.

⁵⁵ BOA, *Ayniyat Defteri*, no. 807, s. 16.

⁵⁶ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 118, s. 247.

⁵⁷ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 4, s. 272/1.

Evail-i Zilkade 1179/11-20 Nisan 1766’da Karakülâh İbrahim ve Dana Osmanoğlu Abdürrezzak (BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 11, s. 188/4); Evahir-i Şevval 1193/1-9 Kasım 1779’da Mehmed ve Baki (BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 16, s. 124); Evahir-i Zilhicce 1196/27 Kasım-6 Aralık 1782’de Muslı (BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 17, s. 171/1); Evail-i Receb 1198/21-30 Mayıs 1784’te Kürtoğlu İzzet, Abdi ve İbiş (BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 18, s. 97/4); Evahir-i Receb 1198/10-19 Haziran 1784’te Kahvecioğlu Mustafa hakkında gönderilen hükümler de (BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 18, s. 103) benzer içerikliydi. Adı geçen kimselerin yalancı ve fesad ehli olup sıklıkla ehl-i

4. Hırsızlık

Hırsızlık her dönemde olabilecek bir hadisedir. Nitekim Osmanlı Dönemi Seydişehir'i'nde yaşananlar arşiv belgelerine yansımıştır. Seydişehir ahalisi İstanbul'a bir adamla birlikte arzuhal gönderip şikâyetinde bulunmuştu. Evail-i Safer 1126/16-25 Şubat 1714 tarihli hükümden anlaşıldığına göre; aslen Kavak köyünden olup beş altı yıl önce Seydişehir kaza merkezine yerleşmiş olan Deli Abdullah Ağa, hemen her gece insanların evine gizlice girip eşyalarını çalan hırsızlara sahip çıkıp korumakta idi. Kent ahalisinin huzuru kalmamıştı. Bundan evvel ıslah olması için kalebentlikle cezalandırılan Abdullah Ağa'nın tavrından vazgeçmediği ve hırsızlarla birlik olup onları koruduğu bildirilmekte ve Karaman Valisi ile Seydişehir kadısının Abdullah Ağa ve hırsızlar hakkında gereken muameleyi yapması emredilmekteydi.⁵⁸

Bazen hırsızlık yapanlar başkalarına iftira ederek suçu onların üzerine atıyorlardı. Karaman Valisi ile Seydişehir kadısına hitaben gönderilen ve Evahir-i Receb 1134/7-16 Mayıs 1722 tarihli bir hükümden Abdülbaki ve kardeşi Derviş'in işlediği hırsızlık suçundan bahsedilmektedir. Seydişehir'de ikamet eden Derviş bir süre önce kardeşi Abdülbaki'nin bir sandığını çalmış ve bunu da ahaliden birkaç kişinin yanında söylemişti. Buna rağmen Abdülbaki kardeşinden davacı olmamış, aksine onunla birlik olup ahaliden birkaç kişiye iftira atarak sandığını çaldıklarını iddia etmiş ve 400 kuruşlarına el koymuştur. İnceleme sonucu iki kardeşin suçlu olduğu hükmüne varılıp ahaliden aldıkları parayı iade etmeleri emredilmiştir.⁵⁹

Seydişehir'de hırsızlık yaptığı bilinen bazı kimseler, şehirde oturanlardan toplanan örfi vergileri vermezler, ayrıca malını çaldığı kişiler şikâyetçi olduklarında onlara zulmederlerdi. Seydişehir Kazası sakinlerinden Kör Hasan, Derviş Ali ve Kumanoğlu Abdullah adlı kimseler üzerlerine düşen tekâlif vermedikleri gibi mevsimlik olarak Seydişehir'e gelen Yörük tairesine saldırıp eşyalarını ve hayvanlarını çalıyorlardı. Kendilerinden hırsızlıkla aldıkları mal ve para istendiğinde daha da zulmedip her bir kişiden zorla 20-30 kuruş almışlardı. Evail-i Safer 1157/16-25 Mart 1744 tarihli hükümden, durumun mahallince incelenip gereken cezanın verilmesi Seydişehir Kazası naibi Mevlâna Yahya'dan istenmiştir.⁶⁰

5. Cinsel Saldırı

Çalışmaya konu olan dönemin Seydişehir'i'nde, diğer asayiş sorunları yanında, cinsel saldırıların da yaşandığı çeşitli arşiv kayıtlarından anlaşılmaktadır.⁶¹ Cinsel şiddetin bir türü olan tecavüzde, mağdur erkek veya kadın olabilir. Evail-i Zilhicce 1101/5-14 Eylül 1690'da Seydişehir sâkinlerinden Bilal mahkemeye başvurarak şikâyetinde bulunmuştu. Seydişehirli ve seyyidlerden olan Mehmed adlı kimse müzmin-i hamr olup, etrafına topladığı eşkiya takımından birkaç kişiyle gece yarısı Bilal'in evini basmış, annesini darp edip dişlerini kırmış, bakire olan kız kardeşini de kılıçla yaralayıp zorla götürmüşlerdi. Kız kardeşine tecavüz edip türlü fenalıklar yaptıktan sonra salıveren Mehmed ve tairesinin yakalanıp gereken cezanın verilmesi, şayet Konya'da hak ettikleri gibi bir cezalandırma yapılmazsa işin Edirne'ye havale edilmesi merkezden emredilmişti.⁶²

örfün yanına gittikleri, iftiralar ve asılsız isnatlarla ahali hakkında konuştukları ve para cezası kesilmesine yol açtıkları anlatılmaktaydı.

⁵⁸ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 65, s. 42.

⁵⁹ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 92, s. 580.

⁶⁰ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 1, vr. 121, s. 268/6.

⁶¹ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 117, s. 148; *C. ADL.*, Dosya no. 29, Gömlek no. 1746; *MVL*, Dosya no. 609, Gömlek no. 28; *Ayniyat Defteri*, no. 807, s. 109; *DH. H.*, Dosya no. 47, Gömlek no. 24.

⁶² BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 14, s. 98, h. 425.

JHS
56

History
Studies

Volume 6
Issue 1
January
2014

Karaman valisine, Konya naibine ve Seydişehir kadısına hitaben merkezden gönderilen ve Evahir-i Cemaziyülevvel 1132/31 Mart-9 Nisan 1720 tarihli bir emre göre; Seydişehir'in Cami-i Cedid Mahallesi'nde oturan ve yeniçeri taifesinin altmışbir solakları neferlerinden olan Kara Hasan adlı kişi, kardeşi Hüseyin'in evine geceyarısı gizlice girip, Hüseyin'in hanımı Abide'ye tecavüz etmiş; sonrasında sabah namazına karşı Dedeoğlu Mustafa adlı kişinin genç oğlunu Debbağhane Mescidi'ne kapatıp livataya zorlamış; gün içerisinde sokakta elinde bıçakla dolaşip insanları yaralamış, dükkân ve evleri basıp zorla eşya ve paralarını almıştı. Kara Hasan'ın yakalanıp hakkında gerekenin yapılması merkezce istenmiştir.⁶³ Hükme konu olan kişinin askerî sınıftan olması hasebiyle, meselenin bir iftiradan ibaret olup merkezi manipüle etme amacı güdülmesi de muhtemeldir. Ancak eldeki arşiv verileri bu ihtimali doğrular veya yanlışlar nitelikte değildir.

Yine İstanbul'a kadar şikâyeti ulaşan bir başka tecavüz davası ile ilgili hüküm, Evahir-i Şaban 1137/5-13 Mayıs 1725 tarihli. Fethiye adlı kadının ifadesine göre, Abdullah oğlu Durmuş 1130/1717-1718 senesinde gece vakti bu kadının evine girip önce kendisine tecavüz etmeye çalışmış, Fethiye direnince darb edip yaralamış; Fethiye'nin bakire olan kızına yönelmiş ve ona tecavüz etmiştir. Mahkemede sorgu esnasında Durmuş, Fethiye'nin kendisine bir miktar akçe borcu olduğunu, o sebeple evine konuşmaya gittiğini söylemiştir. Yapılan incelemede Durmuş'un yalan söylediği ve bakire kıza tecavüz ettiği anlaşılmış; gereğince cezalandırılması emredilmiştir.⁶⁴

Derviş Hüsamoğulları Abdurrahman ve Ali gece vakti Molla Hasan'ın evini basıp bakire kızına tecavüz etmişler, ardından Hasan'ın eşi Cennet bint Ahmed'e tecavüz etmek maksadıyla saldırmışlar, hamile olan Cennet direnince dövmüşler ve bu sebeple o esnada kadın erken doğum yapmış, dünyaya gelen erkek çocuk da doğar doğmaz ölmüştü. Evasıt-ı Zilkade 1170/28 Temmuz-6 Ağustos 1757 tarihli hükümde, Abdurrahman ve Ali'nin daha önce de benzer suçlar işledikleri, İsmail Efendi diye birinin kızına da saldırıp adamın dükkânına el koydukları ifade edilmiş ve gereken şekilde cezalandırılmaları hususunda Karaman valisiyle Seydişehir kadısına emredilmiştir.⁶⁵

Seydişehirli Abdullah Beşe İstanbul'a yazdığı arzuhalde, damadı Mehmed bin Hacı Mehmed'in evinde misafiriyle oturduğu esnada Ahmed adlı bir kişinin haneyi bastığını ve tüfekle damadını öldürdüğünü, torunu bakire Havva'yı beraberindeki adamlarla birlikte zorla kaçırıp tecavüz ettiklerini bildirmiş; Evasıt-ı Cemaziyelahir 1178/6-15 Aralık 1764 tarihli hükümde gereğinin mahallince icrası emredilmiştir.⁶⁶ Şeytan Ahmedoğlu Mustafa ve Sefer Beyoğlu Kör Mustafa gece vakti Mahmud'un evini basıp, bakire kızı Mümine'yi zorla alarak dağa kaçırmışlar; tecavüz edip 15-20 gün boyunca yanlarında alıkoymuşlar ve bir sabah kente yakın bir yere bırakıvermişlerdi. Üzerlerine düşen tekâlif de ödemeyen bu iki kişi hakkında Evahir-i Cemaziyülevvel 1191/27 Haziran-6 Temmuz 1777'de gönderilen hükümde, kaza zabiti tarafından yakalanıp haklarında gereken cezanın verilmesi emredilmiştir.⁶⁷ Bu tarz davaların nasıl sonuçlandığı ve davalı kimselerin ceza alıp almadığı sorusu ise cevapsız kalmaktadır. Zira ileri tarihli arşiv kayıtlarında bu yönde hükümlere rastlanmamıştır. İslâm hukuku gereği cinsel suçun ispatı en az dört şahit gerektirmektedir. Ayrıca Fatih ve Kanuni kanunnamelerine göre, bir kadın veya kız bir erkeğin kendisine tecavüz ettiğini iddia ettiğinde,

⁶³ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 85, s. 80.

⁶⁴ BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 104, s. 148.

⁶⁵ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 7, vr. 53, s. 108/2.

⁶⁶ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 10, s. 331.

⁶⁷ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 14, s. 96.

erkek inkâr edip yemin ederse ceza görmeyecektir.⁶⁸ Dolayısıyla dağa kaçırılıp tecavüze uğrayan kadının bu durumu nasıl ispat edeceği ciddi bir soru olarak belirmektedir. Kadınların fiziksel ve ruhsal bütünlüklerine karşı işlenen bu suçların gereğince cezalandırılmaması ihtimali, mevcut hukuk anlayışı sebebiyle mağduriyetlerinin daha da arttığını düşündürmektedir.

İçki içip erkek çocuklara tecavüz edenler de vardı. Evasıt-ı Rebiyülevvel 1156/5-14 Mayıs 1743 tarihli hükme göre; Seydişehir'in Alaylar Mahallesi'nden Kasap Emiroğlu Ali sürekli alkol alıyor ve ahalinin genç oğlanlarını livataya zorlayıp karşı koyanları katletmek kasdıyla hırpalayıp dövüyordu.⁶⁹ Yine 2 Rebiyülevvel 1330/21 Şubat 1912 tarihli bir kayda göre, müderris Bilal Efendi'nin oğlu Kamil'e tecavüz edilmiş, müderrisin şikâyeti üzerine inceleme başlatılmış ve saldıranlardan Ahmed oğlu Hasan'ın suçlu olduğu anlaşılınca yakalanıp tutuklanmıştı.⁷⁰

6. Yağmalama

Osmanlı Dönemi'nde Seydişehir çevresinde yağma olayları da görülmektedir. Şam'dan gelen hazineyi yağmalayan Kürd ve Yörük taifesiyle ilgili 13 Ramazan 1071/12 Mayıs 1661 tarihli iki kayıta, Şam'dan gelmekte olan kervan Bolvadin köprüsü civarındayken hırsız ve eşkıyanın saldırısına uğramış, tüm hazine yağmalanmıştır. Küçük Mehmed Paşa eşkıyanın peşine düşmüş ve maktul Kürd Allahverdi'nin kardeşi Sarıhan'ı yakalamıştır. Eşkıyanın dağlardaki yerleri basılarak bir miktar akçe ele geçirilmiştir. Ancak Seydişehir üzerinden Bozkır'a doğru kaçan 800-900 arası Kürd ve Yörük eşkıyasının olduğu bildirilmiş; Karaman taraflarında bu grubun önüne geçilerek yakalanmaları emredilmiştir.⁷¹

Hırsızlık, gasp ve yağmalama gibi suçları işleyenler arasında kimi zaman eğitilmiş, makam sahibi insanlara da rastlanmaktadır. Seydişehir ahalisinden ve kadı taifesinden olan İbrahim'in Seydişehir Kazası'nda bir çiftliği vardı. Karacalar köyünde yaşayan ve eskiden Manavgat kadısı olan Mehmed adlı kimse, o sırada memleketinde bulunan Manavgat kadısı Seyyid Abdülkerim'in imzasını taklit edip sahte bir mühür hazırlatmış; Abdülkerim'in kölesi Hasan ve birkaç kişiyi de beraberine alarak İbrahim'in çiftliğini basmış, pek çok malını yağmalayıp parasını almış; eline sahte bir hüccet vererek Hasan'ı azat etmişti. İbrahim bir arzuhalde durumu İstanbul'a bildirmiş; Mehmed'in durumuna dair gerekli incelemeyi yapıp hükme varmanın İstanbul'dan mümkün olmadığı, dolayısıyla Seydişehir Kazası ve Karacalar köyü halkından bilgi alınması, Evail-i Ramazan 1132/7-16 Temmuz 1720 tarihli olup Karaman Valisine ve Seydişehir kadısına hitaben gönderilen bir emirle istenmiştir.⁷²

7. Sahte Evrak Düzenleyip Haksız Yarar Sağlama

Kimi zaman resmî görevlilerin yetki alanlarında olmayan işlere müdahale ederek sahte evraklar düzenlediği, kimi zaman da reayadan olup hiçbir resmî yetkisi bulunmayan kimselerin hileli yollara başvurarak halkı kandırdığı olmaktadır. 11 Rebiyülevvel 993/13 Mart 1585 tarihli bir kayda göre Seydişehirli Mustafa oğlu İbrahim, kadının ve diğer pek çok resmî görevlinin mühürlerini bastırarak sahte arz ve hüccetler hazırlamış, pek çok kimseye bu yolla zarar vermiş, uyarıldıysa da bu hallerinden vazgeçmemiştir. Üstelik Ferhad adlı bir kent sakinini öldürüp nikâh kıymaksızın bir hanımla birlikte yaşamaya başlamış ve mahkeme

⁶⁸ Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri, 1. Kitap, Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnameleri*, OSAV Yayınevi, İstanbul 1990, s. 348, 4, s. 298; Coşkun Üçok, "Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler, III", *AÜHFĐ*, IV (1947), s. 53, 56.

⁶⁹ BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 1, vr. 67, s. 130/4.

⁷⁰ BOA, *DH. H.*, Dosya no. 47, Gömlek no. 37.

⁷¹ KKS, no. 11, s. 185/1, 185/2.

⁷² BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 85, s. 485.

JHS
58

*History
Studies*

*Volume 6
Issue 1
January
2014*

binasını basarak pek çok evrakı yakmış, kazaya dair önemli miktarda belgenin yok olmasına yol açmıştı. Merkezden gelen emirde Mustafa'nın yakalanarak elindeki sahte arz ve huccetlerin alınması, bir sandığa konularak İstanbul'a gönderilmesi, Mustafa'nın ise Kıbrıs'a sürgün edilmesi emredilmişti.⁷³

Sonuç

Seydişehir, Karamanoğulları idaresinde bir vilayet iken 1467'de Osmanlı Devleti'nin topraklarına katılmış; kısa bir süre sonra yeniden yapılanmaya gidilerek 1483'te kaza statüsü kazandırılmıştır. Tanzimat'tan sonra niteliği değişmekle birlikte 1920'ye kadar kaza olarak adlandırılmaya devam etmiş; Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'ya bağlı bir ilçe olmuştur. Bu makalede incelemeye esas olan Seydişehir Kazası, Akdeniz limanlarına inen ve Anadolu içlerinden gelen yolların kavşağında idi. Devletin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik karmaşanın yansımaları Seydişehir'de de görüldü.

Osmanlı Devleti'nde XVI. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan eşkıyalık hareketleri ve çeşitli asayiş problemleri, diğer kentlerde olduğu gibi Seydişehir'de de yaşanmıştır. Bazen devletin resmî görevlilerinin de rol aldığı bu hareketler, yörenin güvenliğini sarsmıştır. Devletin içinde bulunduğu bu zor dönemde, merkezî otoritenin zayıfladığı anlaşılmaktadır. Eşkıyalık hareketleri daha çok şahsi çıkar ve menfaatlere ulaşmak için bir yol olarak kullanılmıştır. Eşkıyalar, saldırı düzenledikleri kişi ya da kitlelerin seçiminde etnik aidiyet veya din eksenli bir ayrıma gitmemişlerdir. Diğer asayiş problemlerinde ise, kadınların mağduriyetlerini giderip haklarını almak konusunda çekimser davrandıkları görülmektedir. Bu esasında sultanın adalet anlayışına ve dönemin hukuk işleyişine duyulan güvenin sorgulanmasını da gerektirmektedir. Ayrıca Seydişehir'de emniyet sorunlarına dair pek çok kaydın bulunması, merkez tarafından üretilen çözümlerin o dönemde pek de caydırıcı olmadığını göstermektedir.

Kaynakça

BOA, *Ayniyat Defteri*, no. 806, s. 263/1; no. 807, s. 16, 106, 109.

BOA, *C. ADL.*, Dosya no. 29, Gömlek no. 1746.

BOA, *DH. H.*, Dosya no. 47, Gömlek no. 24; Dosya no. 47, Gömlek no. 37.

BOA, *Karaman Ahkâm Defteri*, no. 1, vr. 67, s. 130/4; vr. 69, s. 134/1; vr. 121, s. 268/6; no. 3, vr. 106, s. 207/4; vr. 129, s. 129/5; no. 4, s. 132/4, 136/4, 220/3, 270/1, 272/1, 272/3; no. 5, vr. 51, s. 89/1; vr. 176, s. 348/2; no. 6, vr. 33, s. 62/1; vr. 7, s. 11/1; vr. 177, s. 350/3; no. 7, vr. 13, s. 26/2; vr. 53, s. 108/2; no. 8, s. 69, 86, 131, 152, 252; no. 9, s. 16, 131; no. 10, s. 331, 355/3; no. 11, s. 188/4, 195; no. 12, s. 6, 263; no. 13, s. 109, 110, 203, 204, 236, 267; no. 14, s. 96; no. 16, s. 61/2, 124; no. 17, s. 20/2, 171/1; no. 18, s. 97/4, 103.

BOA, *Mühimme Defteri*, no. 55, s. 168, h. 301; s. 211, h. 381; no. 82, h. 351.

BOA, *MVL.*, Dosya no. 590, Gömlek no. 5; Dosya no. 609, Gömlek no. 28.

BOA, *Şikâyet Defteri*, no. 11, s. 270; no. 53, s. 256; no. 65, s. 33, 42; no. 85, s. 80, 485; no. 86, s. 219; no. 88, s. 244; no. 92, s. 580; no. 104, s. 148; no. 109, s. 151, 152; no. 117, s. 148; no. 118, s. 247.

Konya Kadı Sicili, no. 11, s. 185/1, 185/2; no. 30, s. 4.

⁷³ BOA, *Mühimme Defteri*, no. 55, s. 211, h. 381.

AKGÜNDÜZ, Ahmet, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri, I. Kitap, Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnameleri*, OSAV Yayınevi, İstanbul 1990.

AKDAĞ, Mustafa, *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası, Celali İsyanları*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1975.

BARDAKOĞLU, Ali, "Eşkîya", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XI, İstanbul 1995, s. 463-466.

DEĞERLİ, Ayşe, *Seydişehir -Fiziki ve Sosyoekonomik Yapı- (1305-1920)*, Çizgi Kitabevi, Konya 2013.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, İstanbul 1962.

ERGEN, Rüştü, "Seydişehir'de Yaşayan İlk Derebeyi", *Yeni Konya Gazetesi*, (12 Mayıs 1951).

Gelibolulu Mustafa Âli, *Kitâbü't-Târih-i Kühü'l-Ahbâr*, (hzl. Ahmet Uğur, Mustafa Çuhadar, Ahmet Gül, Hakkı Çuhadar), I., Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1997.

GRISWOLD, William J., *Anadolu'da Büyük İsyân, 1591-1611*, (çev. Ülkü Tansel), Kırmızı Yayınları, İstanbul 2000.

HOBSBAWM, Eric J., *Eşkîyalar*, (çev. Orhan Akalın-Necdet Hasgül), Agora Yayınevi, İstanbul 1997.

KOÇU, Reşat Ekrem, *Dağ Padişahları*, Doğan Kitap Yayıncılık, İstanbul 2001.

Komasyon, *TDK Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

Naima Mustafa Efendi, *Târih*, II-III, (hzl. Mehmet İpşirli), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

ÖNDER, Mehmet, *Seydişehir Tarihi*, Seydişehir Belediyesi Yayınları, Seydişehir 1986..

SÜMER, Faruk, "Dağlar Delisi Süleyman", *Resmi Tarih Mecmuası*, S. 37(1953), s. 2000-2003.

TEZCAN, Baki, "The 1622 Military Rebellion in Istanbul: a Historiographical Journey," *International Journal of Turkish Studies*, S. 8 (2002), s. 25-43.

ÜÇOK, Coşkun, "Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler, III", *AÜHFĐ*, IV(1947), s.48-73.

JHS
60

*History
Studies*

Volume 6
Issue 1
January
2014